

ДО ПИТАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАМОВНИКІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Досліджено питання господарсько-правової характеристики замовників у сфері охорони здоров'я, визначено види замовників, їх основні ознаки та обсяг господарської компетенції.

Ключові слова: замовники, охорона здоров'я, державні закупівлі, господарська компетенція, суб'єкти господарювання.

Традиційно суб'єкту відводиться роль «найбільш глибокого елемента правової структури» [1, с. 76], «атома юридичної теорії» [13, с. 102], а в науці господарського права виокремлюється суб'єктна складова як одна з двох складових предмета галузі права [26, с. 10-11]. Дослідження господарсько-правового статусу замовників як спеціальних господарських організацій, уповноважених здійснювати державні закупівлі, крім суто теоретичного інтересу, має важливе практичне значення. По-перше, перманентними є суперечки щодо оптимального змістовного наповнення поняття, які супроводжується боротьбою вузько-приватних, суб'єктних інтересів із загальнодержавними. По-друге, оптимізація, в тому числі на суб'єктному рівні, здійснення закупівель в охороні здоров'я на децентралізованому рівні є об'єктом економічних реформ в Україні.

Незважаючи на те, що питанням господарсько-правового статусу суб'єктів господарського права приділяли увагу такі науковці-господарники, як О. М. Вінник [2, с. 57–60], Д. В. Задихайло [7, с. 6], В. К. Макутов [25, с. 277–282], В. С. Мілаш [9, с. 28], В. М. Пашков [11, с. 114–117], поняття «замовники» як спеціальний вид учасників господарських відносин, особливо в контексті сфери охорони здоров'я, досліджено не було.

Опрацювання господарсько-правового статусу замовників в охороні здоров'я, звичайно, передбачає виокремлення базових господарсько-правових ознак і методології. Проте в межах даного дослідження уявляється можливим визначення видів замовників у сфері охорони здоров'я на децентралізованому рівні, а також основних елементів їх господарсько-правового статусу та господарської компетенції.

Замовниками є суб'єкти господарського права, визначені в ст. 1 Закону України «Про здійснення державних закупівель» [17], що здійснюють державні закупівлі у спеціально визначених випадках. Окрім загальних ознак господарсько-правового статусу замовників, ідентифікація у відносинах охорони здоров'я забезпечується за наявності однієї з таких умов: а) предметом господарського договору про закупівлю є основний предмет закупівель у сфері; б) основний, допоміжний предмет закуповується для потреб охорони здоров'я; в) замовником виступає заклад охорони здоров'я, суб'єкт, що надає соціальні послуги. Можна стверджувати, що будь-яке абстрактне дослідження замовників буде неповноцінним, у такому разі відсутніми виявляться функціональні ознаки. Зрештою й інститути господарського права є особливо чутливими до господарської практики. Слід погодитися з Д. В. Задихайлом, який зазначає, що розвиток спеціалізованого законодавства рано чи пізно поставить питання про викристалізацію в ньому самому власної уніфікованої та власної спеціалізованої частин [6, с. 178].

Згідно з нормами Господарського кодексу України [4], Основ законодавства України про охорону здоров'я [10], Закону України «Про соціальні послуги» [23], на підставі спеціальних ознак на децентралізованому рівні у відносинах охорони здоров'я мають місце такі основні види замовників: 1) заклади охорони здоров'я; 2) суб'єкти, що надають соціальні послуги; 3) спеціалізовані підприємства-постачальники; 4) фармацевтичні підприємства; 5) «інші суб'єкти господарського права».

Слід враховувати, що в господарських відносинах щодо здійснення державних закупівель у сфері охорони здоров'я спостерігається дуалізм

державного регулювання: з одного боку, державні закупівлі, як засіб регулювання, визначають вимоги до спеціально-господарського статусу замовника; з іншого – до регуляторів, існування яких зумовлене публічними інтересами сфери, належать вимоги як щодо господарської діяльності замовників (ліцензування провадження господарської діяльності з медичної практики, виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, професійної діяльності з надання соціальних послуг, державна акредитація закладів охорони здоров'я, атестація лабораторій з контролю якості та безпеки лікарських засобів, сертифікація виробництва та дистрибуції лікарських засобів), так і господарсько-правового обігу предмету закупівель. Як перша, так і друга системи є об'єктами господарсько-правових перетворень в Україні. Зокрема, в постанові Верховної Ради України від 21.10.2009 р. № 1651-VI [21] закріплено рекомендації, які мають забезпечити поступовий перехід до прогресивних форм господарювання закладів охорони здоров'я, вдосконалення порядку та поширення практики здійснення державних закупівель, а в постанові Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1419 [5] звертається увага на необхідність упорядкування обігу лікарських засобів відповідно до вимог належної виробничої, дистрибуторської, лабораторної та клінічної практики, гармонізованої з європейськими та світовими стандартами.

Первинну ланку системи охорони здоров'я становлять заклади охорони здоров'я [3]. В. М. Пашков до них відносить суб'єктів некомерційного господарювання публічного права, негосподарюючих суб'єктів публічного права, суб'єктів комерційного та некомерційного господарювання приватного права [12]. Згідно з п. 21, 27 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про здійснення державних закупівель» [17] закладами охорони здоров'я зі статусом замовників є негосподарюючі суб'єкти публічного права, суб'єкти некомерційного господарювання публічного права, суб'єкти комерційного господарювання приватного права, в статутному капіталі яких державна або комунальна частка

акцій (часток, паїв) перевищує 50 %. Щодо суб'єктів комерційного господарювання приватного права, то статус замовника вони фактично можуть набувати як одержувачі бюджетних коштів з огляду на неточність формулювання п. 27 ч. 1 ст. 1 Закону.

Певні зміни щодо мережі закладів охорони здоров'я передбачено в проекті Закону України «Про особливості діяльності закладів охорони здоров'я» [18], підготовленого Кабінетом Міністрів України, а саме: впорядкування (скорочення) мережі закладів охорони здоров'я, передбаченого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2002 р. № 385 [14], можливість створення комерційних закладів охорони здоров'я державної та комунальної власності, об'єднань підприємств у сфері охорони здоров'я, запровадження державної реєстрації закладів, а також заборона приватизації закладів державної та комунальної власності.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» [23], суб'єктам, що надають соціальні послуги, характерні такі основні господарсько-правові ознаки: а) предметом господарської діяльності є виключно надання соціальних послуг; б) має місце поділ на державний і приватний сектори надання соціальних послуг; в) суб'єкти, що належать до державного сектора, не підлягають приватизації, не можуть бути репрофільовані на інші види діяльності. Статус замовників можуть набувати лише суб'єкти некомерційного господарювання публічного права та суб'єкти некомерційного господарювання приватного права.

Суб'єкти, що надають соціальні послуги, залежно від видів надаваних ними послуг поділяються на: 1) суб'єкти, що надають соціально-побутові послуги; 2) суб'єкти, що надають психологічні послуги; 3) суб'єкти, що надають соціально-психологічні послуги; 4) суб'єкти, що надають соціально-медичні послуги; 5) суб'єкти, що надають соціально-економічні послуги; 6) суб'єкти, що надають юридичні послуги; 7) суб'єкти, що надають послуги з працевлаштування; 8) суб'єкти, що надають послуги з професійної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями; 9) суб'єкти, що надають інформаційні послуги; 10) суб'єкти, що надають інші соціальні послуги.

Спеціалізованими підприємствами – постачальниками, згідно зі статтями 263, 264 Господарського кодексу України [4], є підприємства, які здійснюють матеріально-технічне постачання та збут лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, допоміжного предмета у формі матеріальних цінностей, придбаних в інших суб'єктів господарювання, закладам охорони здоров'я, суб'єктам, що надають соціальні послуги та іншим учасникам господарських відносин шляхом поставки чи на основі договорів купівлі – продажу. Тобто на них покладаються функції зі здійснення державних закупівель для забезпечення матеріальними цінностями закладів охорони здоров'я та суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також організація поставок продукції, що була придбана ними безпосередньо чи централізовано.

Дані підприємства, вступаючи в господарські відносини державних закупівель, «розвантажують» інших замовників і забезпечують високу ефективність державних закупівель. Наприклад, згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 15.10.2010 р. № 884 [22] державному підприємству «Укрмедпостач» доручалося організувати поставки виробів медичного призначення, що були централізовано закуплені, в регіони в порядку, визначеному наказом Міністерства охорони здоров'я України від 26.03.2003 р. № 136 [19]. За даними постанови Верховної Ради України від 06.10.2011 р. № 3901-VI [20] Україна має розвинену дистриб'юторську мережу. Спеціалізовані підприємства-постачальники у господарських відносинах державних закупівель у сфері охорони здоров'я діють як суб'єкти господарювання публічного права, суб'єкти комерційного господарювання приватного права, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 %, крім того, у разі потреби можуть залучатися й інші суб'єкти господарювання приватного права.

Фармацевтичні підприємства, відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 26.08.2005 р. № 426 [15], є виробниками лікарських засобів, тобто господарськими організаціями, що здійснюють хоча б один з етапів виробництва лікарського засобу, тобто серійного випуску лікарських

засобів, який включає всі або хоча б одну зі стадій технологічного процесу, в тому числі процеси фасування, пакування і маркування, контроль якості в процесі виробництва, контроль якості готової продукції. Слід зазначити, що згідно з ініційованою Президентом України Програмою економічних реформ на 2010 – 2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [24] розвиток фармацевтичної індустрії визнається одним з важливих чинників забезпечення національної безпеки держави, однією з основних заporук успішного реформування системи медичного обслуговування. У даному контексті певною проблемою, відповідно до постанови Верховної Ради України від 06.10.2011 р. № 3901-VI [20], є те, що станом на 01.01.2011 р. в Україні було сертифіковано в порядку наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22.11.2002 р. № 391 [16] 21 дільницю 15 із 149 вітчизняних фармацевтичних підприємств, на яких виробляється 361 найменування вітчизняних ліків.

Статус замовників можуть мати фармацевтичні підприємства зі статусом суб'єктів комерційного та некомерційного господарювання публічного права, суб'єктів комерційного господарювання приватного права, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 %.

До «інших суб'єктів господарського права» належать господарські організації, основним предметом діяльності яких є сфери, відмінні від сфери охорони здоров'я, котрі для забезпечення потреб власного функціонування здійснюють державні закупівлі основного та допоміжного предмета в охороні здоров'я. Господарсько-правовий статус замовників можуть мати лише негосподарюючі суб'єкти публічного права, суб'єкти господарювання публічного права, суб'єкти комерційного господарювання приватного права, в статутному капіталі яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 %.

Спільною ознакою для замовників у сфері охорони здоров'я є господарська компетенція, яка, згідно з ч. 1 ст. 55 Господарського кодексу

України [4], є сукупністю господарських прав та обов'язків. На думку О. М. Вінник, господарська компетенція є невід'ємним елементом господарської діяльності [2, с. 60]. Слід погодитися з В. С. Мартемьяновим, який зазначає, що самостійність суб'єктів господарювання і підприємницька активність забезпечуються широтою компетенції та майнових прав. Дані принципові вихідні положення виявляються на різних рівнях і для різних суб'єктів з певними особливостями [8, с. 6].

У господарських відносинах державних закупівель, згідно зі статтями 3, 175 Господарського кодексу України [4], заклади охорони здоров'я, суб'єкти, що надають соціальні послуги, спеціалізовані підприємства-постачальники, фармацевтичні підприємства, «інші суб'єкти господарського права» виступають управненою стороною при укладенні господарських договорів про державні закупівлі та володіють таким обсягом господарської компетенції:

1. Заклади охорони здоров'я, залежно від виду, здійснюють державну закупівлю лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг, соціальних послуг, допоміжного предмету з метою забезпечення потреб власного функціонування:

1.1. Лікарських засобів – лікарняні заклади, амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади швидкої та екстреної медичної допомоги, санаторно-курортні заклади; санітарно-епідеміологічні заклади, фармацевтичні (аптечні) заклади, будинок дитини;

1.2. Лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори – лікарняні заклади, амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади швидкої та екстреної медичної допомоги, санаторно-курортні заклади, санітарно-епідеміологічні заклади, фармацевтичні (аптечні) заклади, будинок дитини;

1.3. Речовин крові, плазми крові – лікарняні заклади, амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади переливання крові, заклади швидкої та екстреної медичної допомоги, санаторно-курортні заклади; санітарно-епідеміологічні заклади; фармацевтичні (аптечні) заклади, будинок дитини;

1.4. Реагентів – лікарняні заклади, амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади переливання крові, санаторно-курортні заклади, санітарно-епідеміологічні заклади, бюро

судово-медичної експертизи, заклади медико-соціального захисту; 1.5. Виробів медичного призначення, медичної техніки – лікувально-профілактичні заклади, санітарно-епідеміологічні заклади, фармацевтичні (аптечні) заклади, бюро судово-медичної експертизи, заклади медико-соціального захисту; 1.6. Медичних послуг – лікувально-профілактичні заклади, санітарно-епідеміологічні заклади, фармацевтичні (аптечні) заклади, бюро судово-медичної експертизи, заклади медико-соціального захисту; 1.7. Соціальних послуг – лікарняні заклади, санаторно-курортні заклади, будинок дитини; 1.8. Допоміжного предмета: а) продовольчої продукції – лікарняні заклади, санаторно-курортні заклади, фармацевтичні (аптечні) заклади, будинок дитини; б) допоміжного предмета, крім продовольчої продукції – лікарняні заклади, амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади переливання крові, швидкої та екстреної медичної допомоги, санаторно-курортні заклади, санітарно-епідеміологічні заклади, фармацевтичні (аптечні) заклади, інші заклади, заклади медико-соціального захисту.

2. Суб'єкти, що надають соціальні послуги, залежно від виду послуг, які ними надаються, здійснюють державну закупівлю лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг, допоміжного предмету з метою забезпечення потреб власного функціонування: 2.1. Суб'єкти, що надають соціально-побутові послуги – лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, допоміжного предмета: а) продовольчої продукції; б) інвентаря, засобів малої механізації; в) транспортних послуг; 2.2. Суб'єкти, що надають психологічні послуги – виробів медичного призначення, медичної техніки, допоміжного предмета; 2.3. Суб'єкти, що надають соціально-педагогічні послуги – допоміжного предмета: а) інвентар для проведення спортивних заходів, дозвілля; б) інвентар для проведення навчальних і виховних заходів; 2.4. Суб'єкти, що надають соціально-медичні послуги – лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг; 2.5. Суб'єкти, що надають соціально-економічні послуги – допоміжного предмета: а) продовольчої

продукції, б) непродовольчої продукції; 2.6. Суб'єкти, що надають юридичні послуги – допоміжного предмета: а) послуги з захисту прав та інтересів особи, адвокатські послуги, б) послуги зі складання процесуальних документів; 2.7. Суб'єкти, що надають послуги з працевлаштування – допоміжного предмета: а) послуги з пошуку роботи, б) соціального супроводження особи; 2.8. Суб'єкти, що надають послуги з професійної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями – лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг, допоміжного предмета: а) послуги з навчання, б) послуги з пошуку роботи; 2.9. Суб'єкти, що надають інформаційні послуги – допоміжного предмета: а) довідкові послуги, б) освітньо-виховна, культурно – просвітницька література; 2.10. Суб'єкти, що надають інші соціальні послуги – лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг, допоміжного предмета.

3. Спеціалізовані підприємства-постачальники, залежно від предмета діяльності, здійснюють державну закупівлю лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, допоміжного предмета, що має характер матеріальних цінностей з метою забезпечення потреб закладів охорони здоров'я, суб'єктів, що надають соціальні послуги.

4. Фармацевтичні підприємства, з метою організації виробництва лікарських засобів, здійснюють державну закупівлю обладнання, діючих речовин (активні субстанції, активні фармацевтичні інгредієнти), допоміжних речовин, допоміжного предмета.

5. «Інші господарські організації», залежно від наявності чи відсутності в їх структурі закладів охорони здоров'я, здійснюють державну закупівлю лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг, соціальних послуг, допоміжного предмета: 5.1. Лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних послуг, допоміжного предмета – господарські організації з метою забезпечення функціонування внутрішньої системи закладів охорони здоров'я; 5.2. Медичних

послуг – господарські організації з метою задоволення потреб структурних підрозділів, власних працівників.

Таким чином визначено критерії належності замовників до сфери охорони здоров'я, сформовано систему та виділено основні засоби державного регулювання діяльності замовників, на децентралізованому рівні виокремлено п'ять видів замовників, визначено їх господарсько-правовий статус і обсяг господарської компетенції щодо придбання основного та допоміжного предметів закупівель, а також доведено необхідність інтенсифікації спеціальних господарсько-правових досліджень. У процесі розгортання економічних відносин, залежно від суб'єкта – виробника (надавача) продукції (послуг), що задовольняють потреби замовника, має місце такий порядок взаємодії замовників: фармацевтичні підприємства → спеціалізовані підприємства-постачальники → заклади охорони здоров'я, суб'єкти, що надають соціальні послуги, «інші господарські організації». Слід враховувати, що принаймні при застосуванні заходів державної підтримки участь торговельних посередників у відносинах закупівель має мінімізуватися, що призведе до зменшення витрат замовників за господарськими договорами за рахунок виключення економічних прибутків посередників.

Господарсько-правова характеристика замовників у відносинах у сфері охорони здоров'я дозволяє визначити потреби замовників, оцінити їх присутність на ринку, виявити залежність між предметом закупівель замовника та виробленою ним продукцією (наданими послугами), сформулювати алгоритм оптимальної взаємодії між суб'єктами господарювання, на підставі чого, наприклад, можливе формування моделі інноваційного розвитку, узгодження засобів державного регулювання.

Список літератури:

1. *Алексеев Н. Н.* Основы философии права / Н. Н. Алексеев. – Прага : Пламя, 1924. – 283 с.
2. *Вінник О. М.* Господарське право : курс лекцій / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2004. – 624 с.
3. *Гладун З. С.* Заклад охорони здоров'я: основи правового статусу / З. С. Гладун // *Право України.* – 2003. – № 6. – С. 100–105.

4. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. // ВВР України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
5. Деякі заходи щодо забезпечення якості лікарських засобів : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44. – Ст. 2877.
6. *Задихайло Д. В.* Кодифікація інноваційного законодавства: окремі концептуально-правові підходи / Д. В. Задихайло // Вісник академії правових наук України. – 2010. – № 4 (63). – С. 177–185.
7. *Задихайло Д. В.* Проблеми кодифікації підприємницького законодавства / Д. В. Задихайло // Підприємництво, господарство і право. – 1998. – № 5. – С. 3–6.
8. *Мартемьянов В. С.* Хозяйственное право. – Т. 1: Общие положения : курс лекцій / В. С. Мартемьянов. – М. : БЕК, 1994. – 312 с.
9. *Мілаш В. С.* Проблеми визначення господарсько-правового статусу учасників господарських відносин / В. С. Мілаш // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 2 (146). – С. 25–29.
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. // ВВР України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
11. *Пашков В. М.* Правове регулювання обігу лікарських засобів / В. М. Пашков. – К. : МОРІОН, 2004. – 160 с.
12. *Пашков В. М.* Проблеми господарсько-правового забезпечення відносин у сфері охорони здоров'я : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Віталій Михайлович Пашков ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2010. – 37 с.
13. *Пашуканис Е. Б.* Избранные произведения по общей теории права и государства / Е. Б. Пашуканис. – М. : Наука, 1980. – 271 с.
14. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я : наказ Міністерства охорони здоров'я від 28.10.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 46. – Ст. 2116.
15. Про затвердження Порядку проведення експертизи реєстраційних матеріалів на лікарські засоби, що подаються на державну реєстрацію (перереєстрацію), а також експертизи матеріалів про внесення змін до реєстраційних матеріалів протягом дії реєстраційного посвідчення : наказ Міністерства охорони здоров'я України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20030006_229.html.
16. Про затвердження Порядку проведення сертифікації виробництва лікарських засобів : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 30.10.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 64. – Ст. 2521.
17. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 01.06.2010 р. // ВВР України. – 2010. – № 33. – Ст. 1140.
18. Про особливості діяльності закладів охорони здоров'я : проект Закону України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20110404_0.html.
19. Про порядок відображення в обліку операцій з централізованого постачання матеріальних цінностей : наказ Міністерства охорони здоров'я України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20030326_136.html.
20. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про сучасний стан та перспективи розвитку фармацевтичної галузі України» : постанова Верховної Ради України від 06.10.2011 р. // Голос України. – 2011. – № 199. – Ст. 152.
21. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Шляхи реформування охорони здоров'я та медичне страхування в Україні» : постанова Верховної Ради України від 21.10.2009 р. // ВВР України. – 2009. – № 51. – Ст. 760.
22. Про розподіл медичного обладнання для забезпечення лікувально-профілактичних закладів, закупленого у 2009 році : наказ Міністерства охорони здоров'я

України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20101015_884.html.

23. Про соціальні послуги : Закон України від 19.06.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – Ст. 1435.

24. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

25. Хозяйственное право Украины / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, В. В. Хахулин [и др.] ; под ред. В. К. Мамутова. – К. : Юринком Интер, 2002. – 912 с.

26. Хозяйственное право Украины : учебник / под ред. А. С. Васильева, О. П. Подцерковного. – 3-е изд., перераб. и доп. – Х. : ООО «Одиссей», 2008. – 488 с.

Олефир А. О. К вопросу хозяйственно-правовой характеристики заказчиков в здравоохранении.

Исследованы вопросы хозяйственно-правовой характеристики заказчиков в сфере здравоохранения, определены виды заказчиков, их основные признаки и объем хозяйственной компетенции.

Ключевые слова: заказчики, здравоохранение, государственные закупки, хозяйственная компетенция, субъекты хозяйствования.

Olefir A. A. Problems of economy-legal characteristic of state consumers in the sphere of health protection.

In this article was made the economy – legal characteristic of state consumers in the sphere of health protection, kinds of purchasers, their main features and competence capacity were chosen.

Key words: state consumers, health protection, state purchases, competence, companies.